

LUND UNIVERSITY

Gymnasieval och sortering - valet till gymnasieskolan i stockholmsregionen

Persson, Anders

1982

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Persson, A. (1982). *Gymnasieval och sortering - valet till gymnasieskolan i stockholmsregionen*. (Regionplanekontoret; Vol. 1982:4). Stockholms läns landsting.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

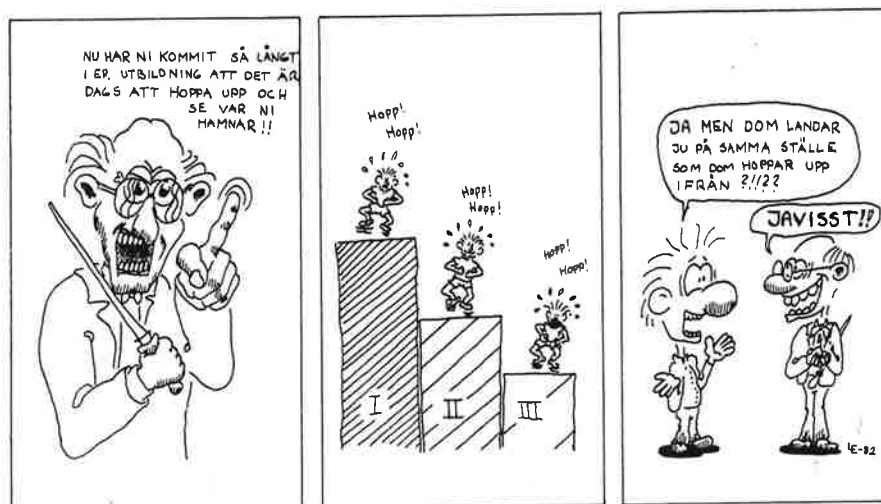
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Gymnasieval och sortering

valet till gymnasieskolan i stockholmsregionen

Anders Persson

I samarbete med:

Göran Arnman och Ingrid Jönsson.

STOCKHOLMS LÄNS LANSTING
Regionplanekontoret

5 SAMMANFATTNING

Valet till gymnasieskolan ingår i den sorteringsprocess som skall garantera att individer fördelas till olika positioner i samhället. Men valet är inte primärt ett uttryck för individens rationella handlande. Valet till gymnasieskolan handlar primärt inte om "att förvalta sina möjligheter". Valet måste i stället ses som den slutliga bekräftelsen på vilket vägnät individen tillhör, och har tillhört, det teoretiska eller det praktiska vägnätet.

Vi har visat att valet till gymnasieskolan våren 1980 i Stockholmsregionen i hög grad varierar med olika bakgrundsfaktorer. I första hand är det betygen som i hög grad är avgörande för valet till gymnasieskolan, men betygen varierar med sociala faktorer som i denna undersökning fått representeras av olika bostadsområdestyper efter deras yrkessammansättning. Vi har redogjort för olika förklaringar till att betygen varierar med sociala faktorer, och en av förklaringarna gick ut på att om det var fler individer med höga betyg i högre sociala skikt så berodde detta på att begåvningarna fanns där. Låt oss med anledning av detta anmärka att det verkar osannolikt att individer med höga betyg skulle vara speciellt begåvade och att denna begåvning skulle ha monopoliserats av vissa sociala skikt. Det verkar betydligt troligare att det finns en överensstämmelse mellan den kunskap individer från "högre" sociala miljöer har och det som skolan bedömer vara kunskap och således värt höga betyg.

Valet till gymnasieskolan varierar också med sociala faktorer. Man kan med gott samvete påstå att det existerar en social snedfördelning i valet och intagningen till gymnasieskolan. Individer från bostadsområden med övervägande högstatusyrken väljer i högre grad än andra 3-4-åriga teoretiska linjer. Individer från bostadsområden med övervägande arbetaryrken väljer i högre grad än andra 2-åriga praktiska linjer. Detta tyder på att barn i hög grad ärver sina föräldrars positioner i samhället.

Det finns dessutom en hel del som talar för att elevers val primärt inte är att betrakta som intresseval. I vår undersökning är det framför allt förekomsten av s k syskonval som talar mot intresseval. Syskonval innebär att individer placerar olika val inom samma linjegrupper. I vårt material framkommer det att individer från områdestyp 1 i hög grad väljer olika 3-4-åriga teoretiska linjer i sina 1-6 val, medan individer från områdestyp 5 placerar sina val inom gruppen praktiska linjer.

Valet till gymnasieskolan varierar vidare med kön. Man kan konstatera att det i gymnasieskolan finns kvinnliga och manliga linjer, liksom det i arbetslivet finns kvinnliga och manliga arbeten.

Detta gör att vi kan konstatera beträffande valet till gymnasieskolan i Stockholmsregionen: Sannolikheten att en individ väljer en 3-4-årig teoretisk linje är hög om denna individ kommer från bostadsområdestyp 1, har bra betyg och har gjort kursvalet särskild matematik och engelska i grundskolan. Sannolikheten att en individ väljer en 2-årig praktisk linje är hög om individen kommer från bostadsområdestyp 5, har dåliga betyg och har gjort kursvalet allmän matematik och engelska.

Vi har också visat att det är stora skillnader mellan olika kommuner i Stockholmsregionen vad avser t ex utbudet av gymnasielinjer och därmed hur många elever som så att säga stannar i hemkommunen för att gå i gymnasieskolan. Dessutom är de praktiska linjerna mera spridda över regionen, varför elever som går på dessa linjer i högre grad måste pendla.

En viktig grupp är de som inte antas till gymnasieskolan. Vi har visat att det är cirka 17 procent av de sökande som inte antas. Även vad gäller denna kategori är de sociala skillnaderna stora. 13 procent av de sökande från områdestyp 1 hamnar utanför gymnasieskolan, motsvarande andel för områdestyp 5 är 23 procent.

Vi har alltså på en rad olika områden försökt visa att det är väsentliga skillnader vad avser utbildningsvalet mellan olika sociala miljöer. Detta faktum talar emot föreställningen om det fria studievalet.

Vi har också översiktligt försökt peka på olika förklaringar till varför sociala skillnader kommer till så pregnant uttryck i studievalet. Vi har då bland annat konstaterat att sorteringen av individer inte sker av en slump, utan fyller en viktig uppgift i samhället, nämligen att återskapa innehavare till positioner som är nödvändiga för att samhället skall kunna bibehållas i stort sett oförändrat. Det är dessa sociala sammanhang som studievalet är inordnat i.